

УДК 332.12

О.І. БЛАГОДАРНИЙ, канд. екон. наук, заступник завідувача відділу,
І.О. КОРШИКОВА, молодший науковий співробітник,
Є.А. ПЛУЖНИКОВА, економіст 1 категорії,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Ключові слова: стратегія, розвиток, аспекти розвитку, фактори розвитку стратегії, інструменти реалізації стратегій, місія.

Розглянуто основні визначення розробки стратегій соціально-економічного розвитку, їхні основні елементи та характеристики. Сформульовано особливості використання методів стратегічного планування, у тому числі багаторівневої системи.

В Україні існує безліч соціально-економічних проблем. Так, є регіони, які відносяться до групи відсталих. Таке становище є результатом неоднакової адаптації регіонів до нових ринкових умов. Диспропорція в соціально-економічному розвитку регіонів, яка зберігається, є істотним чинником ослаблення системи соціально-економічного розвитку і зменшення можливостей подолання внутрішньої кризи.

Виділяють наступні регіональні проблеми — системне проявлення дисбалансу у функціонуванні (розвитку) одного чи декількох взаємозалежних потенціалів територій.

До них можна віднести такі регіональні проблеми: недостатня кількість робочих місць в ряді регіонів, відсутність ефективного єдиного економічного простору, недостатня кількість кваліфікованої робочої сили, депресивний стан агропромислового комплексу, низька продуктивність праці, мала інвестиційна привабливість регіонів.

В економіці регіонів України присутні такі негативні тенденції і фактори, як недостатній рівень доходів значної частини населення, наявність безробітних, низькі обсяги промислової та сільськогосподарської продукції, що випускається, її невисока конкурентоспроможність, фінансова неспроможність багатьох підприємств, дотаціювання підприємств.

Однією з проблем України є нерівномірність економічного розвитку регіонів. Система державного регулювання розвитку регіонів не змогла вирішувати проблеми, пов'язані з відтворенням і підтримкою промислового і трудового потенціалу із врахуванням потреб ринку. Завдяки чому актуальним є розробка стратегій соціально-економічного розвитку регіонів країни як на найближчий період, так і на довгострокову перспективу.

Значним наслідком економічних і політичних перетворень і реформ в державі в останні роки стало зниження економічної активності суб'єктів господарювання та зменшення чисельності населення на всіх територіях, за винятком столиці. Особливо в непривабливому стані знаходяться промислові регіони, що залишаються при цьому основними джерелами наповнення державного бюджету.

Розглядаючи територію як сукупність просторово-співпадаючих частин соціального, природно-ресурсного та інших потенціалів держави, В.Н. Лексин [1] визначав основи стратегічного управління.

В.М. Василенко [2] стверджував, що поняття розвитку регіону пов'язано зі змінами кількісних і якісних характеристик.

Вивченню означених проблем приділяли увагу О. Кулижський, А.В. Брикін, В.С. Кузнецов, О.В. Сурін, С.В. Городілов [3—7] та ін.

Метою даної статті є визначення основ стратегічного управління економічним розвитком країн і регіонів.

Розглянемо основні структурні складові основних елементів стратегій.

Регіон — це великі частини території країни з більш чи менш однорідними природними умовами та характерним напрямом розвитку виробничих сил на основі поєднання комплексу природних ресурсів з відповідною матеріально-технічною базою, що склалася, та виробничою й соціальною інфраструктурою.

У визначенні парадигми регіону як території остання виступає ареною, на якій забезпечується і проходить сполучення матеріальних і нематеріальних факторів (умов) матеріального виробництва.

Зазначена парадигма об'єднує в собі сучасні наукові погляди відносно можливих методів дослідження проблем, що стримують поступальний розвиток будь-якої за своїми масштабами території. Основними елементами цієї парадигми можна виділити: по-перше, розуміння території як частини загальної території держави, що вміщує в собі механічні сполучення різних об'єктів і предметів; по-друге, поняття розвитку території як нарощування її потенціалу, наповнення її економічними об'єктами і зв'язками, освоєння її безпосереднім залученням в суспільне виробництво; по-третє, поняття того, що означені характеристики регіону можуть бути описані за допомогою конкретних статистичних показників (якісних чи об'ємних, абсолютних, відносних і середніх величин). Таке конструктивне сполучення дозволяє забезпечити адекватну оцінку результатів і наслідків економічного та соціального розвитку окремо взятого регіону (території) [7, с. 6].

Проте, під територією «розуміють сукупність просторово співпадаючих частин соціального, природно-ресурсного та інших потенціалів держави, по відношенню до якої (сукупності) можна проводити відповідні регулятивні дії як з боку

держави, так і з боку органів влади або самоуправління цієї території» [8, с. 25].

Також регіон визначають як «територію країни зі специфічними природно-кліматичними й економічними умовами та характерною спрямованістю розвитку продуктивних сил з урахуванням демографічних, історичних, соціальних особливостей, розвиток якої здійснюється на основі законів національної і регіональної економіки, у результаті чого формуються регіональні економічні відносини» [9, с. 164].

У зв'язку з цим регіон можна представити як визначену територію зі своїми властивостями та цільністю складових її елементів, на якій забезпечується і проходить сполучення матеріальних і нематеріальних факторів суспільного виробництва.

Особливого значення набуває необхідність визначення сутності «розвиток території» та «розвиток регіону».

Під терміном «розвиток» розуміється будь-яка прогресивна зміна, насамперед в економічній сфері. Якщо відбуваються кількісні зміни, то йдеться про економічний розвиток, якщо зміни якісні, то відбувається зміна змісту розвитку або структурні зміни. Окрім економічних характеристик розвитку існують також і соціальні характеристики, що також враховуються при оцінці розвитку регіону.

Тобто регіональний розвиток має свій напрям, якщо він позитивний, то відбувається прогрес, якщо негативний — регрес або деградація.

Розвиток регіону — це багатовимірний і багатоаспектний процес, який зазвичай розглядається з точки зору сукупності різних соціальних і економічних цілей. До аспектів соціально-економічного розвитку відносяться такі:

- зростання виробництва і доходів;
- зміни в суспільній свідомості;
- зміни в інституціональній, соціальній та адміністративній структурах суспільства;
- зміни у традиціях і звичках.

Основною метою економічного розвитку країн і регіонів є покращення якості життя населення. Процес соціально-економічного розвитку регіону має за мету підвищення доходів, поліпшення здоров'я населення і підвищення рівня його освіти; створення умов, які сприяють зростанню самоповаги людей в результаті формування соціальної, політичної, економічної та інституціональної систем, орієнтованих на повагу людської гідності; збільшення ступеня свободи людей, у тому числі їх економічної свободи.

Дві останні складові якості життя не завжди враховуються при оцінці розвитку регіонів, однак

в економічній науці й політичній практиці їм надається велике значення.

Як цілі соціально-економічного розвитку регіону використовуються: збільшення доходів, покращення освіти, харчування й охорона здоров'я, зниження рівня бідності, покращення навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя. Деякі з цих цілей ідентичні, але в певних умовах вони можуть мати суттєві відмінності. Так, обмежені кошти можна направити або на розвиток охорони здоров'я, або на охорону навколишнього середовища. Виникає конфлікт між цілями розвитку. Конфлікт цілей розвитку вимагає особливого розгляду і спеціальних методів вирішення.

Розвиток різних регіонів за своїм змістом може сильно відрізнятись, і це розходження обумовлене не тільки вихідним рівнем розвитку, але й особливостями кожного регіону, його виробничою структурою, географічним положенням, виробничою спеціалізацією тощо.

Основні рушійні сили (фактори) розвитку регіонів можна розподілити на дві групи:

- *об'єктивні* фактори — географічне положення, природно-кліматичні умови, наявність сировинних ресурсів, державна регіональна політика;
- *суб'єктивні* фактори — структура і спеціалізація економіки, демографічний потенціал, соціально-економічна політика, система розселення (доля міського населення), інвестиційна привабливість, міжрегіональні зв'язки [10, с. 252].

Перша група факторів носить назву некерованих, друга — керованих.

Також виділяють внутрішні та зовнішні фактори залежно від відношення до вибраного об'єкта дослідження.

Внутрішні фактори:

- спроможність накопичувати, закріплювати й використовувати інформацію;
- ступінь розвитку різних рівнів суспільства;
- рівень технічного розвитку;
- соціальні умови співіснування суспільства (моральне виховання, відносини між поколіннями і т. д.);
- інноваційний, ресурсний, виробничий, кадровий потенціали системи.

Зовнішні фактори:

- забезпеченість території природними ресурсами;
- якість компонентів природного середовища території;
- умови середовища (клімат, рельєф та ін.);
- економіко-географічне положення території;

- форма соціально-економічної організації продуктивних сил;

- система розміщення виробничих сил, що історично склалася.

Внутрішній і зовнішній вплив може бути прямим, опосередкованим, стимулювальним і дестимулювальним:

- *прямий* — стан здоров'я людей, їхня фізична витривалість, народжуваність, смертність, деструктивний вплив на природні системи;

- *опосередкований* — залежність особи від засобів існування, від середовища та результатів праці, знос основних засобів;

- *стимулювальний* — наявність стимулів в діяльності суспільства;

- *дестимулювальний* — відсутність таких.

Кожний із цих факторів по-різному впливає на розвиток регіонів.

Розвиток регіонів України пов'язаний з багатьма соціально-економічними проблемами. Багато з них є складними теоретичними і практичними питаннями, що потребують вирішення.

Основні проблеми, пов'язані з соціально-економічним розвитком регіонів, класифікують за такими ознаками:

- за особливостями виникнення або зародження;

- за місцем виникнення або зародження;

- за тривалістю існування;

- за обсягом коштів, необхідних для їх нейтралізації або вирішення;

- за найважливішими ознаками (суспільно-політичні, соціально-економічні, організаційно-правові, екологічні та ін.);

- за диспропорціями, які вони породжують.

Представлена класифікація є умовною, оскільки сама проблема може розглядатися з різних сторін і потрапляти в ті чи інші класи залежно від ознаки характеристики, прийнятої до уваги. Вони також можуть бути соціально-політичними, соціально-економічними чи організаційно-правовими. Існування глибоких диспропорцій у соціально-економічному та культурно-духовному розвитку регіонів України ускладнює проведення ефективної політики соціально-економічних перетворень, гальмує формування внутрішнього ринку товарів і послуг, загострює регіональні проблеми.

Для регіонів звичайним явищем стало банкрутство підприємств у процесі їхньої діяльності, значно посилюється зубожіння широких верств населення, і як наслідок, збільшилися діапазони відмінностей в умовах життєдіяльності соціумів у регіональному і територіальному розрізі.

Стратегія розвитку регіонів визначає, якою повинна стати держава в майбутньому, тому розвиток залежить від характеру обраної стратегії і як будуть реалізовані стратегічні орієнтири.

Для зміни ситуації, що склалася, використали найпростіший шлях — увели в ранг державної регіональної політики принцип вирівнювання, при якому за рахунок сильніших в економічному розвитку регіонів підтримуються слабкі. Почалася постійна боротьба за субвенції та субсидії з бюджетів різного рівня, але бажаного результату не отримано, тому що слабкі регіони як були, так і залишилися слабкими, але й сильні регіони з кожним роком стають все слабкішими.

У переліку причин, що зумовили стан справ, можна назвати державну регіональну політику, наслідком якої стала ситуація, коли абсолютна більшість регіонів залишається дотаційними.

У 2005 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів», у якому визначено правові, економічні й організаційні основи реалізації державної регіональної політики і стимулювання розвитку регіонів і подолання репресивності територій. Також у 2006 р. Кабінетом Міністрів України було затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 р. Маємо ситуацію: фінансові кошти концентруються в центрі й перерозподіляються по відповідних територіях країни, знижуючи розвиток сильних регіонів.

А це значить, що на державному рівні так зване територіальне управління підміняється боротьбою за володіння ресурсами. Необхідно активно шукати нові форми співпраці за межами окремих територіально-адміністративних утворень. А це може вносити окремі зміни до сприйняття зовнішніх контурів тих же районів. При цьому повинна дотримуватися певна міра, основу якої повинні складати життєві інтереси населення (не тільки соціальні стандарти, але й відсутність суперечностей). Саме просторовий підхід як деяка філософія розуміння вирішення наявних проблем стає запорукою їх вирішення на більш високому з наукової точки зору рівні. Під просторовим розвитком слід розуміти такий підхід до вирішення державних, регіональних і місцевих завдань, при якому наголос робиться на системне і структурне уявлення про цілісність об'єкта (країни, регіону, поселення), виходячи з нової основи базового розселення, що дає змогу розглядати «точки зростання» як локомотиви розвитку окремих територій.

Сутність просторово-зв'язаного розуміння будь-якого економічного об'єкта зводиться до

розгорненої його характеристики через систему показників. Простим прикладом просторово-зв'язаного уявлення про економічний об'єкт може бути бізнес-план, який містить комплексне обґрунтування стратегії розвитку всіх сфер діяльності підприємства на основі її поточного і перспективного планування.

Життя ставить на порядок денний проблеми, які все частіше і частіше не можуть бути вирішені в рамках окремої адміністративно-територіальної одиниці, і для їхнього вирішення необхідні спільні зусилля декількох суб'єктів, єднання яких іноді легше забезпечити по горизонталі, ніж чекати рішень за ієрархією владних структур.

Можна уявити, що деякі кроки зі зміни ситуації із забезпеченням необхідних умов життєдіяльності територіальних співтовариств можливі лише при переході до парадигми просторового розвитку. Основу цієї парадигми повинна скласти концептуальна схема, згідно з якою проблеми, що виділяються, способи і методи їх рішення повинні бути адаптовані не тільки до постійно змінних умов економічного й соціального розвитку, але і до змінних зовнішніх контурів територій, а також до змінного суб'єктного складу учасників суспільних відносин. У цьому випадку просторово-зв'язаний підхід набуває не тільки віртуальної відчутності, але і прикладної наповнюваності.

Доповненням до парадигми просторового розвитку повинна стати достатньо виразна державна регіональна політика просторового розвитку. Щоб така політика стала дієвим інструментом сучасного розвитку всіх територіальних утворень, необхідно достатньо глибоко пропрацювати увесь накопичений українською регіоналістикою досвід вирішення задач, починаючи від визначення перспектив розвитку невеликих поселень і закінчуючи макроекономічним районуванням територій країни.

Домінантами державної регіональної політики просторового розвитку повинні стати на державному рівні стратегії.

По-перше, стратегії повинні стосуватися великих економічних систем, які наповнюють простір за допомогою нових форм територіальної організації продуктивних сил.

По-друге, це стратегії, що розробляються для населених пунктів, із подолання як внутрішніх, так і зовнішніх суперечностей, що виникають між ними і опорними вузлами каркаса розселення.

А по-третє, це стратегії, що розробляються власне населенням, додаючи регіоналізації країни завершену форму.

Стратегія — загальний задум вирішення комплексної проблеми.

Згідно з визначенням П. Друкера, «стратегія — это способ достижения желаемых результатов, который позволяет искать и использовать в своих интересах благоприятные возможности» [11].

Сучасні дослідження розуміють під стратегією розвитку соціально-управлінський процес, за допомогою якого забезпечується задоволення потреб індивідуальних осіб і груп людей для цільової трансформації параметрів і позицій, що формуються та діють в соціально-економічних системах у неконтрольованому просторі.

Стратегія економічного розвитку регіонів — система заходів, які направлені на реалізацію довгострокових завдань соціально-економічного розвитку держави із врахуванням раціонального внеску регіонів у рішення цих завдань, що визначаються реальними посиленнями й обмеженнями їх розвитку.

В останні роки зростає самостійність регіонів, що несуть все більшу відповідальність за результати регіонального економічного розвитку. Соціально-економічне становище регіонів визначається як об'єктивними (макроекономічні умови, положення регіону в суспільному розподілі праці, географічне положення), так і суб'єктивними факторами, і в першу чергу — методами регіонального управління.

Основними інструментами реалізації стратегій повинно стати стратегічне планування.

Ситуація, що склалася на сьогодні, свідчить про те, що окремі спроби впровадження сучасних більш вдосконалених методів стратегічного управління (особливо при використанні методів стратегічного планування) виявляються невдалими. Це пояснюється неузгодженістю нормативно-правової бази у країні, що ніяким чином не узгоджується між собою не лише по горизонталі, але й по вертикалі. Особливо від цього страждає відтворювальний процес, а все через те, що відсутнє системне бачення можливостей вирішення тих чи інших проблемних питань. Необхідно, щоб відповідний механізм управління адекватно враховував, організовував і направляв реальні економічні інтереси держави, регіонів, населених пунктів і окремих громадян. І саме багаторівневий характер протікання суспільного виробництва диктує необхідність створення відповідної системи стратегічного планування розвитку регіонів, бо остання, по своїй суті, є основним інструментом забезпечення поступального розвитку на усіх рівнях економічного розвитку.

Для того, щоб система стратегічного планування розвитку регіонів набула більш завершеного стану і стійкого характеру у взаємодії окремих її елементів, необхідно виконати деякі дії, спрямовані перш за все на формування системи стратегій поступального розвитку регіонів, потім на визначення контурів багаторівневої системи стратегічного планування розвитку територій, а також обов'язково на розробку системи міжтериторіальних економічних взаємодій.

При формуванні системи стратегій поступального розвитку регіонів слід до розробки усіх стратегій територіального розвитку передувати розробку відповідних доктрин і концепцій. Ці документи повинні надавати опис проблемних і конкурентних переваг відповідних територій, уявлення перспектив їх розвитку й основні напрями та можливості розвитку.

Система стратегій поступального розвитку регіонів повинна розглядатися як багаторівнева система, що сформована з багатьох проблемних складових. Однією з основних особливостей системи стратегічного планування розвитку територій є те, що стратегії розвитку територій повинні становити своєрідну просторову проекцію, в якій необхідно враховувати вплив зовнішніх факторів економічного, політичного і географічного характеру.

Ця система стратегій складається із місії (стратегічної мети розвитку регіону) та його територіальних складових (населених пунктів, територіально-адміністративних утворень тощо), сформованих у вигляді цільових вимог, задоволення яких забезпечує досягнення стратегічної мети; стратегічних дій (заходів учасників процесу розробки та реалізації стратегій, за рахунок яких повинні бути бути вирішені їхні завдання з досягнення стратегічної мети).

Враховуючи визначення часового лагу (від 3 до 7 років), усі стратегічні доктрини і стратегічні концепції повинні уточнюватися та корегуватися, що дозволить забезпечувати їм адекватний характер з урахуванням поточної ситуації як у регіоні, так і в державі в цілому.

Саме через систему стратегій, стратегічних планів і стратегічних програм розвитку держави та регіонів можливе забезпечення просторово-зв'язаного бачення не лише сьогодення, але й більш віддалених перспектив їх існування.

Для визначення контурів багаторівневої системи стратегічного планування розвитку територій передбачається використати просторово-часову декомпозицію відповідних документів за вибраними рівнями планування розвитку територій.

До **першого рівня** складовими будуть вважатися такі елементи:

- довгострокова стратегія територіального розвитку держави (на період 10—20 років);
- довгостроковий прогноз економічного й соціального розвитку держави (7—10 років);
- стратегічний план економічного й соціального розвитку держави (7—10 років);
- державні цільові (пріоритетні) програми розвитку окремих галузей або частин господарського комплексу країни (7—10 років).

Для **другого рівня** — такі елементи:

- довгострокова стратегія територіального розвитку регіонів (7—10 років);
- довгостроковий прогноз економічного й соціального розвитку регіонів (5—7 років);
- стратегічний план економічного й соціального розвитку регіонів (5—7 років);
- державні цільові (пріоритетні) програми розвитку регіонів (5—7 років).

Для **третього рівня** складовими є такі елементи:

- середньострокова стратегія територіального розвитку регіонів (3—5 років);
- середньостроковий прогноз економічного й соціального розвитку регіонів (на період до 3 років);
- середньостроковий стратегічний план економічного й соціального розвитку регіонів (на період до 3 років);
- регіональні та міжрегіональні цільові програми окремих територій або видів економічної діяльності (на період до 3 років);
- інвестиційні проекти (на період до 3 років);
- державний та місцеві бюджети (на період до 3 років).

Для **четвертого рівня** складовими вважаються такі елементи:

- індикативні плани економічного й соціального розвитку окремих населених пунктів або міських агломерацій (на 1 рік);
- місцеві бюджети (на 1 рік).

Організація міжтериторіальних, економічних взаємодій можлива на основі узгодження інтересів як органів влади відповідного рівня, так і за рахунок погодження інтересів кожної зі сторін при проведенні спільних дій шляхом розробки спільних рішень у формі відповідного правового акта.

Висновки. Потрібно пам'ятати, що багаторівнева система стратегічного планування покликана забезпечити сприятливі умови для раціонального використання накопиченого економічного потенціалу, оптимізації використання основних факторів суспільного виробництва, виваженого

вкладання фінансових ресурсів за пріоритетними напрямками господарської діяльності для забезпечення необхідного рівня економічного й соціального розвитку відповідних територій.

Виникає необхідність розробки теоретико-методологічних положень і вирішення прикладних завдань з формування дієвої державної регіональної політики економічного розвитку, а на їхній основі — методичної бази для формування багаторівневої системи стратегічного планування розвитку регіонів, яке одержало великий розвиток в Україні.

Стратегія розвитку економіки України визначає, якою може й повинна стати держава в майбутньому, тому є актуальним і необхідним вивчення даного питання з метою подальшого розвитку держави. Розвиток України залежить від характеру обраної стратегії, від того, яким чином і якими темпами будуть реалізовані на практиці стратегічні орієнтири української держави [12, с. 14].

Високий рівень диференціації регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку потребує нового підходу до регулювання регіонального розвитку, направлено на забезпечення цілісності, комплексності процесів соціально-економічного розвитку в масштабах всієї країни, і в той же час дозволяє врахувати їх своєрідність в рамках окремого регіону.

Для цього необхідна продумана політика регіонального розвитку. Вона повинна уособлювати законодавчо сформовану систему правових, фінансово-економічних і організаційних положень, що визначають діяльність органів місцевого самоуправління, направлену на досягнення цілей та вирішення завдань політичного, економічного й соціального розвитку регіонів відповідно до основних напрямів внутрішньої і зовнішньої політики держави. Мета такої політики — у забезпеченні збалансованого розвитку регіонів, що задає, з однієї сторони, скорочення міжрегіональних відмінностей у рівні соціально-економічного розвитку, з другої — забезпечення балансу між зростанням економічного потенціалу регіону і забезпеченням комфортного простору існування для жителів відповідних територій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Лексин В.Н.* Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития / В.Н. Лексин, А.Н. Шведов. — 3-е изд. (стереотипное).— М. : УССР, 2000. — 368 с.

2. Василенко В.Н. Оценка изменения потенциала предприятия как начальная стадия экономической диагностики ее развития / В.Н. Василенко // Экономика и право. — 2010. — № 1. — С. 5—12.
3. Кулижский А. Стратегия: курсовая устойчивость и «гонка ради лидерства» [Электронный ресурс] А. Кулижский. — Режим доступа: [http:// www.kgconsult.org/](http://www.kgconsult.org/).
4. Брыкин А.В. Организация стратегического развития экономики на основе форсайта / А.В. Брыкин, В.А. Шумаев // Менеджмент в России и за рубежом. — 2009. — № 2. — С. 15—25.
5. Кузнецов В.С. О стратегической альтернативности / В.С. Кузнецов // Менеджмент в России и за рубежом. — 2002. — № 2. — С. 36—52.
6. Сурин А.В. Принципы разработки стратегии развития г. Москвы / А.В. Сурин // Вести Моск. ун-та. Сер. 21: Управление (государство и общество). — 2008. — № 1. — С. 5 — 21.
7. Гордилов С.В. Проблемы и подходы к методическому обеспечению процесса формирования стратегии предприятия / С.В. Гордилов, А.Д. Воробьев // Менеджмент в России и за рубежом. — 2009. — № 5. — С. 21—23.
8. *Економічна* енциклопедія : у 3 т. Т. 3 / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.— К. : Видавничий центр «Академія», 2002. — 952 с.
9. Скотаренко О. Концептуальные модели социально-экономического развития регионов / О. Скотаренко // РИСК. — 2012. — № 3. — С. 250 —253.
10. Гаврилов А.И. Региональная экономика и управление: учеб. пособие для вузов / А.И. Гаврилов. — М. : ЮНИТИ, 2001. — 239 с.
11. Орлова Н.С. Стратегічне управління розвитком економіки України / Н.С. Орлова // Финансовые рынки и ценные бумаги. — 2009. — № 17. — С. 14—45.
12. Друкер Питер Ф. Задачи менеджмента в XXI веке: пер. с англ. / Питер Ф. Друкер.— М. : Вильямс, 2000. — 272 с.

Надійшла 24.09.2014

А.И. Благодарный, И.А. Коршикова, Е.А. Плужникова
Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

Рассмотрены основные определения разработки стратегий социально-экономического развития, их основные элементы и характеристики. Сформулированы особенности использования методов стратегического планирования, в том числе многоуровневой системы.

Ключевые слова: стратегия, развитие, аспекты развития, факторы развития стратегии, инструменты реализации стратегий, миссия.

О.І. Blagodarnyi, I.O. Korshykova, E.A. Pluzhnykova
Institute of Economic and Legal Researches
of NAS of Ukraine, Kiev

THEORETICAL BASES FOR PROVIDING MODERN DEVELOPMENT OF REGIONS

Basic definitions of the development of strategies for socio-economic development are considered, and their main elements and characteristics as well. The features of the use of strategic planning methods are formulated including multi-level systems.

Key words: strategy, development, aspects of development, factors of strategy development, tools for strategy implementation, mission.